

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

Кременець – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психотерапії» для студентів, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія. Кременець, 2021 р. 26 с.

Розробник: Т. В. Новак, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти.

Протокол від 31 серпня 2021 року № 1.

Завідувач кафедри

Т. С. Фасолько

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології.

Протокол від 31 серпня 2021 року № 1.

Завідувач кафедри

В. В. Терпелюк

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 1		IV	IV
	Освітньо-професійна програма: Психологія	Семестр	
		VII	VII
		Лекції	
		26 год.	8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Практичні, семінарські	
		25 год.	12 год.
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		69	100 год.
		Форма контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – **42/58**

для заочної форми навчання – **17/83**

2. Опис навчальної дисципліни

Психотерапія – це досить специфічна галузь науки, яка знаходиться на межі медицини та психології. Її метою є активний, організований, комплексний вплив на особистість, зорієнтований на надання психологічної допомоги клієнту при різних психологічних проблемах, а також при психічних, нервових і психосоматичних захворюваннях. Сучасна психотерапія представлена багатьма школами, які мають свої переваги, обмеження, показання до застосування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: інструменти та засоби впливу на особистість при виникненні порушень когнітивної, емоційно-вольової, поведінкової, особистісної, міжособистісної сфер психіки людини.

Мета курсу «Основи психотерапії» – ознайомити студентів з теоретико-методологічними засадами психотерапії, основними напрямками психотерапії; сформуванню базові уявлення про психотерапевтичний процес, методи, техніки психотерапії; розкрити особливості зарубіжного та вітчизняного досвіду у галузі психотерапії, а також роль і можливості психолога у проведенні психотерапевтичних процедур та заходів.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальний курс «Основи психотерапії» ґрунтується на знаннях і вміннях студентів, отриманих у ході вивчення таких дисциплін, як: історія психології, психологія особистості, вікова, загальна, педагогічна, соціальна психологія. Даний курс тісно пов'язаний з навчальними предметами «Психологічне консультування» та «Психокорекція».

Завдання вивчення студентами курсу визначаються вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра, а також специфікою майбутньої професійної діяльності і полягають у наступному:

- сформуванню уявлення щодо психотерапії як науки та її ролі в сучасному суспільстві;
- сформуванню у студентів систему основних понять дисципліни та уявлення про місце психотерапії в структурі практичної допомоги;
- сформуванню уявлення щодо основних сучасних напрямків психотерапії;
- сформуванню уявлення про особливості консультативного та психотерапевтичного процесу;
- ознайомити студентів з найбільш відомими психотерапевтичними методами та техніками;
- забезпечити засвоєння етичних норм, які є обов'язковими для діяльності психотерапевта;
- дати студентам загальне уявлення про галузі застосування психотерапії в клінічній практиці;
- сформуванню цілісного погляду на світ, осмислення самого себе, своєї ролі і місця в навколишньому світі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими компетентностями:	
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК2. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.</p> <p>ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 6. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 9. Навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК 1. Знання категоріально-понятійного апарату психології .</p> <p>СК 6. Уміння організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.</p> <p>СК 7. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики.</p> <p>СК 8. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>СК 10. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.</p>
7 - Програмні результати	
Програмні результати навчання, що визначають нормативний зміст підготовки здобувача вищої освіти	<p>ПР1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР10. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.</p> <p>ПР11. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до</p>

культуральних особливостей співрозмовника.

ПР12. Скласти та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, встановлювати ефективність власних дій.

ПР13. Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.

ПР14. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПР15. Демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань.

ПР17. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

ПР19. Розуміти важливість збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Психотерапія як суспільне явище

1. Поняття та предмет психотерапії

Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. Цілісний підхід до хвороб. Медична та немедична психотерапія. Види терапевтичної допомоги. Категорії психотерапевтичної практики. Проблемна та особистісна спрямованість терапевтичної допомоги. Формування запиту клієнта. Етапи психотерапевтичного процесу. Базові принципи та завдання психотерапії. Етичні засади терапевтичної роботи. Теоретичні основи психотерапії. Психологічні та психофізіологічні аспекти психотерапії.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[1,2,3,4,5,6,7,8,9]

2. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки

Історія становлення психотерапії, її предмет і завдання. Теоретичні основи психотерапії. Основні етапи становлення психотерапії в історії.

Науковий статус сучасної психотерапії. Класифікація видів психотерапії. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії. Ф. Месмер, М. Кляйн, А.Фрейд, К. Юнг, Е. Еріксон, К. Роджерс та їх роль у розвитку психотерапії як науки. Основні напрями психотерапії в сучасному суспільстві.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[1,2,4,5,6,7,9]

3. Методи психотерапії

Метод казкотерапії. Метод музикотерапії. Метод арттерапії. Метод бібліотерапії. Метод природо терапії. Метод психодрами. Актуалізація внутрішньої проблематики у грі та лікувальний вплив ігрового процесу. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,5,6,7,8,]

Змістовий модуль II. Основні напрями та концепції психотерапії

4. Основні теоретико-методичні напрями психотерапії

Теоретичні основи психоаналізу. Основні правила психодинамічної психотерапії. Основні стадії психоаналізу. Базисні техніки: метод вільних асоціацій, аналіз сновідінь, інтерпретація, аналіз опору, аналіз переносу. Різновиди психоаналізу у сучасній психотерапії.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2, 4,5,6,7,8,9]

5. Основні положення та методи психоаналітичної терапії

Теоретичні передумови розвитку психодинамічної психотерапії. Техніки психодинамічної психотерапії. Аналіз особистісної динаміки. Теорія об'єктних відносин.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2, 3,4,6,7,8,9,]

6. Особливості та методи психодинамічної терапії

Психодинамічна концепція З.Фрейда. Положення та психотехніки. Психодинамічна теорія Юнга. Психотерапевтичний процес, структура особистості, періоди життєвого циклу за Юнгом. Основні положення адлеріанського вчення. Особливості психотерапевтичного процесу. Поняття гуманістичного психоаналізу Фрома. Концепція К. Хорні. Мета характерологічного аналізу. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Селлівана. Теорія трансактного аналізу Берна. Значення рольових стосунків. Мета психотерапевтичного процесу.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9]

7. Загальний підхід до терапії в гештальт-психології

Теоретико-методологічні засади гештальттерапії. Поняття гештальту. Відкритий і закритий гештальт. Основні принципи гештальттерапії. Техніки. Групова робота. Базові цінності гештальттерапії. Поняття «цикл контакту». Зриви циклу контакту (опори в гештальті). Терапевтичні стосунки в гештальттерапії. Групова гештальттерапія.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9]

8. Загальна характеристика методів клієнт-центрованої терапії

Феноменологічний підхід як основа клієнт-центрованої терапії. Стадії терапевтичного процесу: заблокованість внутрішньої комунікації, самовираження, саморозкриття, конгруентність, особистісні зміни. Базові психотехніки: установлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій. Групова психотерапія.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9]

9. Особливості та методи поведінкової терапії

Загальна характеристика поведінкового напрямку в психотерапії. Основні поняття поведінкової психотерапії. Теоретичні основи поведінкової терапії. Цілі, вимоги до клієнта та терапевта у поведінковій психотерапії. Особливості

методів поведінкової психотерапії.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9]

10. Основні положення та методи когнітивної психотерапії

Теоретичні основи когнітивної терапії. Основні правила когнітивної психотерапії. Практика та прикладні аспекти когнітивної психотерапії.

Раціонально-емотивна терапія. А. Елліса. Когнітивна психотерапія А. Бека. Психологічна допомога при емоційних розладах.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9,11]

11. Особливості дитячої психотерапії

Основні поняття і принципи дитячої психотерапії. Теорія об'єктних відносин М.Кляйн і її розвиток. Школа Его-психології А.Фрейд. Гештальт-терапія з дітьми. Символдрама: кататимно-імагінативна психотерапія дітей. Ігрова терапія. Пісочна терапія.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,14]

12. Системна сімейна психотерапія

Сімейна терапія як теорія соціальної роботи. Напрями сімейної терапії (структурна сімейна терапія, стратегічний, когнітивно-біхевіористський, екзистенційний підхід). Теоретичні положення. Етапи процесу сімейної терапії. Техніки сімейної терапії.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[2,3,4,5,6,7,8,9,11,12]

13. Тілесно-орієнтована терапія

Загальна характеристика напряму. Мета, межі, результат. Мова тіла у традиційній обстановці. Тілесний діалог у розширеній обстановці. Метод і техніки роботи. Ідеї В. Райха – джерело тілесно-орієнтованої терапії. Підхід А. Лоуена до вирішення психологічних конфліктів. Техніки біоенергетичного аналізу. М. Фельденкрайз. Ида Ролф – рольфінг, Герда Бойсен – біодінаміка, Франц Александер - психосоматична медицина, Мэрион Розен - розен-метод. Танатотерапія. Крикотерапія. Сміхотерапія. Музикотерапія.

Рекомендовані інформаційні джерела:

[1,2,3,4,5,6,7,8,9, 11,12,14]

14. Нові підходи у психотерапії

Постмодерністські ідеї в психотерапії Емпіричні підходи в сучасній психотерапії Нейролінгвістичне програмування.

Критичний аналіз трансперсональної психотерапії С. Грофа.

Холотропне дихання. Аверсивна терапія О. Довженко.

Рекомендовані інформаційні джерела:
[2,3,4,5,6,7,8,9,11, 12, 14]

15. Проблема ефективності терапії: критерії та методи оцінки

Чинники, що визначають ефективність психотерапії. Очікування клієнта. Готовність клієнта до співпраці. Специфіка дії конкретних методів психотерапії.

Рекомендовані інформаційні джерела:
[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,14]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	у тому числі						у тому числі					
	л	п	лаб	інд	с.р.	л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль I. Психотерапія як суспільне явище												
Тема 1. Поняття та предмет психотерапії.		1	1		1	2		1			1	5
Тема 2. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки.		2	1		1	2					1	5
Тема 3. Методи психотерапії		2	2		1	2		1	1		1	5
Змістовий модуль II. Основні напрями та концепції психотерапії												
Тема 4. Основні теоретико-методичні напрями психотерапії		2	2		1	2		1	1		1	5
Тема 5. Основні положення та методи психоаналітичної терапії		2	1		1	3			1		1	5

Тема 6. Особливості та методи психодинамічної терапії		2	2			3		1	1		1	5
Тема 7. Загальний підхід до терапії в гештальт-психології		1	2		1	3			1		1	5
Тема 8. Загальна характеристика методів клієнт-центрованої терапії		2	2		1	3		1	1		1	5
Тема 9. Особливості та методи поведінкової терапії		2	2		1	3		1	1		1	6
Тема 10. Основні положення та методи когнітивної психотерапії		2	2		1	3			1		1	6
Тема 11. Особливості дитячої психотерапії		2	2		1	3		1	1		2	6
Тема 12. Системна сімейна психотерапія		2	2		1	3		1	1		2	6
Тема 13. Тілесно-орієнтована терапія		2	2		1	3		1	1		2	6
Тема 14. Нові підходи у психотерапії		2	2		1	3			1		2	5
Тема 15. Проблема ефективності терапії: критерії та методи оцінки		2	2		1	3					2	5
Всього	120	26	25		15	41	120	8	12		20	80

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)	Кількість годин (з.ф.)
-------	------------	------------------------	------------------------

1.	Поняття та предмет психотерапії. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки	1	
2.	Методи психотерапії	2	1
3.	Основні теоретико-методичні напрями психотерапії	2	
4.	Особливості дитячої психотерапії	2	1
5.	Нові підходи у психотерапії	2	1
6.	Проблема ефективності терапії: критерії та методи оцінки	2	1
Всього		11	4

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)	Кількість годин (з.ф.)
1.	Основні положення та методи психоаналітичної терапії	2	1
2.	Особливості та методи психодинамічної терапії	2	1
3.	Загальний підхід до терапії в гештальт-психології	1	1
4.	Загальна характеристика методів клієнт-центрованої терапії	2	1
5.	Особливості та методи поведінкової терапії	2	1
6.	Основні положення та методи когнітивної психотерапії	1	1
7.	Системна сімейна психотерапія	2	1
8.	Тілесно-орієнтована терапія	2	1
Всього		14	8

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час самостійної роботи на семінарських та практичних заняттях

1-2 бали – (з можливістю повторного складання; з обов'язковим повторним курсом) студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами. Не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє павичок застосування знань в практичних ситуаціях; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній педагогічній діяльності.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки

зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

Для студентів на цьому рівні характерна недостатня усвідомленість набутих знань, низький рівень їх актуалізації. Мимовільне володіння розумовими операціями, відсутність визначеності, послідовності. Уміння та навички з цієї дисципліни несформовані та перебувають на низькому рівні. Студенти потребують зовнішніх спонукань, у них відсутня самостійність, на практиці знання і уміння застосовують не правильно. Творча самореалізація відсутня, потреба в досягненні успіху найчастіше не виникає.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну. Характеризується системно-фрагментарними знаннями з дисципліни «Основи психотерапії». Для студентів на цьому рівні характерна здатність виробляти судження і висновки по аналогії, ініціатива недостатньо виражена. Уміння і навички з дисципліни частково виражені, вимагають подальшого вдосконалення, застосовуються на репродуктивному рівні і в стандартних ситуаціях. Самостійність у студентів не розвинена в достатній мірі.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили. Характеризується міцними, систематизованими, науковими та структурованими знаннями з дисципліни «Основи психотерапії». На цьому рівні студенти достатньо ознайомлені з досягненнями практики та проявляють стійкий інтерес до необхідності використання знань з дисципліни «Основи психотерапії» у майбутній професійній діяльності. Уміння і навички з дисципліни «Основи психотерапії» яскраво виражені. Студенти усвідомлюють необхідність самостійного накопичення нових знань з дисципліни «Основи

психотерапії». На цьому рівні студенти проявляють високий рівень творчої взаємодії, готовність до самоосвіти. Високий рівень особистої активності, готовність думати в нестандартних ситуаціях.

7. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдань для самостійної роботи	Кількість годин		Форма звітності	Рекомендовані інформаційні джерела
		Д.ф.	З.ф.		
Змістовий модуль I. Психотерапія як суспільне явище					
1.	Поняття та предмет психотерапії.	4	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11]
2	Історичний нарис розвитку психотерапії як науки	4	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11]
3	Методи психотерапії	4	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11, 25,31]
Змістовий модуль II Основні напрямки та концепції психотерапії					
4	Основні теоретико-методичні напрями психотерапії	4	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11]
5	Основні положення та методи психоаналітичної терапії	5	6	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11]
6	Особливості та методи психодинамічної терапії	4	6	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11, 53-55]
7	Загальний підхід до терапії в гештальт-психології	5	6	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,23, 35.36]
8	Загальна характеристика методів клієнт-центрованої терапії	5	6	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,32, 40]
9	Особливості та методи поведінкової терапії	5	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11]
10	Основні положення та методи когнітивної психотерапії	5	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,28, 48.50]
11	Особливості дитячої психотерапії	5	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,24, 25,31,53,58]
12	Системна сімейна психотерапія	6	7	Презентація, повідомлення, есе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,19, 41,42,56,65]

13	Тілесно-орієнтована терапія	5	7	Презентація, повідомлення, ессе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,43,57]
14	Нові підходи у психотерапії	5	7	Презентація, повідомлення, ессе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11]
15	Проблема ефективності терапії: критерії та методи оцінки	4	6	Презентація, повідомлення, ессе	[1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,33]
Всього		69	100		

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

(підготовка за вибором: презентації, відеоматеріалу, повідомлення, ессе).

1. Орієнтовні теми доповідей:
2. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії.
3. Основні методи психотерапії.
4. Загальні принципи та підходи до психотерапевтичної практики.
5. Основні моделі психотерапевтичної допомоги.
6. Мета, завдання і принципи діяльності психотерапевта.
7. Дитяча психотерапія.
8. Особистість психотерапевта. Вимоги до психотерапевта.
9. Категорія клієнтів, що отримують психотерапевтичну допомогу
10. Феномени психотерапевтичного процесу.
11. Методологічні основи психотерапевтичного впливу.
12. Універсальні психотерапевтичні процедури.
13. Індивідуальна довгострокова психотерапія.
14. Терапевтичні техніки: вільні асоціації, прояснення, відображення, інтерпретація, конфронтація та ін.
15. Проблеми, що виникають у психотерапевтів під час терапії.
16. Короткострокова прицільна психотерапія та її стадії і проблеми.
17. Підтримуюча психотерапія: її компоненти, цілі та показання до застосування.
18. Загальні засади психотерапії.
19. Психотерапія як галузь психологічних знань і специфічна практика.
20. Історія виникнення та розвитку психотерапії.
21. Релігійні витоки психотерапії.
22. Історія розвитку вітчизняної психотерапії. Формування наукової психотерапії.
23. «Характеристика напрямків психотерапії»
24. Психодинамічний напрям психотерапії.
25. Аналітична психотерапія К.Юнга.
26. Тілесноорієнтована психотерапія.
27. Індивідуальна психотерапія А.Адлера
28. Психотерапевтична концепція К. Хорні.
29. Психотерапевтичний процес у руслі транзактного аналізу Е.Берна.

30. Поведінковий напрямок у психотерапії.
31. Когнітивні напрями психотерапії.
32. Екзистенціальна психотерапія.
33. Гуманістична психотерапія.
34. Психотерапевтичні погляди А.Маслоу.
35. Сутність логотерапії В.Франкла.
36. Гештальттерапія.
37. Психотехніки когнітивної психотерапії А Бека.
38. Застосування АВС -терапії А. Елліса.
39. Терапія реальністю У. Глассера.
40. Психодрама, як метод групової психокорекції.
41. Критичний аналіз транс персональної психотерапії С. Грофа. Холотропне дихання.
42. Аверсивна терапія О. Довженко.

Творчі завдання

1. Розробка тестів. (Розробити 30 питань, чотири варіанти відповіді).
2. Творче есе на тему «Гармонійний розвиток Я-концепції особистості».

Приклади тестових завдань поточного контролю

1. При психологічному підході до визначення психотерапії увага акцентується на:
  - а) об'єкті впливу, б) предметі впливу, в) засобах впливу.
2. Дайте визначення психотерапії (медичний аспект).
3. За характером впливу психотерапія систематизується, як:
  - а) пряма, непряма,
  - б) індивідуальна, колективна, групова, в) гетерогенна, аутогенна,
  - г) седативна, активуюча, амнезуюча.
4. Встановіть відповідність між психотерапевтичними напрямками та методами психотерапії:

а) динамічний напрям	а) навчіння
б) гуманістичний напрям	б) психоаналітичний метод
в) поведінковий напрям	в) створення цілісного образу "Я"
5. Психоаналіз за З.Фрейдом – це:
  - а) метод психологічного дослідження, б) метод психотерапії,
  - в) світогляд,
  - г) усе перераховане.
6. В основу гештальт-терапії покладено:
  - а) психоаналіз, б) біхевіоризм,
  - в) екзистенціалізм, г) усе перераховане.
7. Основою раціональної психотерапії є:
  - а) роз'яснення, б) навіювання,
  - в) логічна аргументація, г) корекція особистості, д) деонтологія.

8. Основною у психотерапевтичній концепції К.Роджерса:
- а) психоаналіз,
  - б) гештальт-терапія,
  - в) терапія, центрована на клієнті, г) індивідуальна психотерапія.
9. Вкажіть основні техніки когнітивної терапії А. Бека.
10. Когнітивний дисонанс – це:
- а) метод когнітивної психотерапії, б) поняття когнітивної психології, в) соціально-психологічна теорія.

Критерії оцінювання ІНДЗ

1 бал – студент має початковий рівень знань і не виявляє інтерес до навчального матеріалу; механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень;

2 бали – студент виявляє первинний інтерес до навчального матеріалу; має фрагментарні навички в роботі з підручником, але самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання;

3 бали – студент знає близько половини навчального матеріалу і здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; описує явища, процеси без пояснень їх причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, але слабо орієнтується в поняттях;

4 бали – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, але відтворює його з помилками та неточностями; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на додаткові питання непослідовні та нелогічні;

5 балів – студент має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу; формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен за необхідності використовувати наочні матеріали; розуміння терапевтичної роботи.

6 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить частково аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена;

7 балів – студент самостійно відтворює домінуючу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати набуті знання при розв'язуванні психологічних задач; користується додатковими джерелами;

8 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях;

9 балів – студент уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теоретичних положень; самостійно користується додатковими джерелами; свідомо контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми;

10 балів – знання студента є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно описує певні явища з точки зору їх смислового взаємозв'язку; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими фрагментарними неточностями; знає напрями психотерапії, сімейну, дитячу та тілесно орієнтовану терапію, нові підходи в психотерапії;

11 балів – студент уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; загалом належною мірою контролює власну учбову діяльність; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій чи друкованій формі; знає напрями психотерапії, сімейну, дитячу, тілесно орієнтовану терапію;

12 балів – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатен використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; здатен творчо проявити себе в процесі навчально-пізнавальної діяльності, виклад матеріалу структурований та відповідно технічно оформлений; знає напрями психотерапії, сімейну, дитячу та тілесно орієнтовану терапію, нові підходи в психотерапії;

13 балів – студент самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну щодо власної; логічно і творчо викладає матеріал письмовій чи друкованій формі; знає напрями психотерапії, сімейну, дитячу, тілесно орієнтовану терапію, нові підходи в психотерапії, основні методи та концепції психотерапії; розкриває чинники, що визначають ефективність психотерапії;

14 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; знає напрями психотерапії, сімейну, дитячу, тілесно орієнтовану терапію, нові підходи в психотерапії, основні напрями, методи та концепції психотерапії; розкриває чинники, що визначають ефективність психотерапії;

15 балів – студент вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі; вільно висловлює перспективи у відповідній сфері досліджень; нові підходи в психотерапії, основні методи та концепції психотерапії; розкриває чинники, що визначають ефективність психотерапії,

розвиває свої обдарування та нахили, здатен повною мірою проявити творчий потенціал.

8. Контроль якості знань студентів.

Методи навчання: лекції з використанням мультимедійних презентацій, мінілекції, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, вправи, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, відеометод, телекомунікаційне навчання студента з викладачем, пізнавальні ігри, прес-метод, мікрофон, мозкова атака, мультимедійне навчання, ділова гра, навчальна дискусія, виконання творчих завдань, групова дискусія, притчі, мозковий штурм, структуровані та рухові вправи, психомалюнок, тестування, рольова гра, метод психодрами, психодіагностичні та корекційні методи. Використання мультимедійних освітніх засобів у процесі самонавчання (друковані, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж).

Методи та форми дистанційного навчання: система Moodle, інтернет-конференція Cool Meet, вебінари.

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

Система Moodle - це платформа, на якій розміщені навчальні матеріали, реалізовується спілкування "студент-студент", "студент-викладач", контролюються знання студентів, здійснюється управління освітнім процесом.

Cool Meet – проведення дистанційних конференцій, лекційних, семінарських та лабораторних занять, інших форм навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей мережі Інтернет.

У процесі оцінювання *поточних навчальних досягнень студентів* дистанційного навчання застосовуються такі методи:

Методи навчання за допомогою взаємодії студентів з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів (самонавчання). Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж.

Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання "один до одного"). Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти; методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання "один до багатьох").

Методи, для яких характерна активна взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу (навчання "багато до багатьох").

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, колоквиуми.

Методи письмового контролю: тести, ессе, творчі завдання.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Методи контролю: Усне і письмове опитування, ділові ігри, тренінги, самостійні роботи, виконання творчих завдань, модульні контрольні роботи, підсумковий контроль, аналіз проведених тренінгів, завдання (есе) в системі Moodle, екзамен

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Він має на меті перевірку системності засвоєння програмного матеріалу, цілісності бачення навчального курсу, рівня осмислення знань та набуття умінь, їх комплексного застосування у практичній діяльності, діагностування ефективності самостійної навчальної роботи студентів.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Питання до екзамену

1. Предмет, завдання психотерапії як прикладного напрямку в психології.
2. Охарактеризувати психодинамічний напрям психотерапії (класичний психоаналіз З.Фрейда).
3. Розкрити теорію об'єктних відносин.
4. Зміст та специфіка роботи психолога в психотерапії. Специфічні і неспецифічні засоби психодинамічної терапії.
5. Теоретичні основи гештальт-психотерапії.
6. Розкрити методика «Контроль стимулу» у поведінковій психотерапії.
7. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії
8. Охарактеризувати п'ять механізмів порушення процесу саморегуляції у гештальттеорії (інтроєкція; проекція; ретрофлексія; дефлексія; конфлуенція).
9. Розкрити поняття групової психотерапії: групова згуртованість, групова напруга.
10. Охарактеризувати медичний напрям в сучасному психотерапевтичному процесі.
11. Розкрити позицію першої, другої, молодшої дитини за Альфредом Адлером.
12. Основні правила гештальт-психотерапії.
13. Охарактеризувати немедичний напрям в сучасному психотерапевтичному процесі.
14. Методики метафоричного спілкування з дітьми за Альфредом Адлером.
15. Розкрити особливості роботи гештальт-терапевта.
16. Зв'язок психотерапії з іншими науками.
17. Охарактеризувати аналітичний напрям психотерапії (К. Юнг).
18. Розкрити позицію психолога у гештальттерапії.
19. Характеристика релігійних форм психотерапії

20. Біоенергетичний аналіз (А.Лоуен).
21. Розкрити основну мету гештальткорекції.
22. Дати характеристику понятійного апарату психотерапії.
23. Пояснити психологічні травми дитини, спричинені поганими дитячо-батьківськимистосункам (з погляду біоенергетичного аналізу).
24. Розкрити вимоги до клієнта у гештальттерапії.
25. Мета, завдання і принципи діяльності психотерапевта.
26. Розкрити техніку біоенергетичного аналізу за А.Лоуен.
27. Охарактеризувати базисні техніки у гештальттерапії: аналіз життєвого сценарію попродуктам діяльності.
28. Розкрити базові принципи психотерапії.
29. Охарактеризувати напрям психотерапії – «Психосинтез».
30. Розкрити феноменологічний підхід як основу клієнт-центрованої терапії.
31. Розкрити специфіку роботи психотерапевта.
32. Структура особистості, або «карта внутрішнього світу», за Р. Ассаджіолі.
33. Розкрити три взаємозв'язані позиції у клієнт-центрованої терапії («тріада Роджерса»): безумовне позитивне відношення, емпатія, конгруентність.
34. Роль З. Фрейда у становленні і розвитку психотерапії як науки.
35. Охарактеризувати напрям психотерапії – «Гештальт-терапія» (Ф.Перлз).
36. Розкрити стадії терапевтичного процесу (за Роджерсом): заблокованість внутрішньої комунікації, самовираження, саморозкриття, конгруентність, особистісні зміни.
37. Внесок Франца Месмера, Й. Бреєра в розвиток психотерапії як науки.
38. Охарактеризувати напрям психотерапії – «Психодрама» (Я.Морено).
39. Розкрити базові психотехніки клієнт-центрованої терапії: установлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій.
40. Засновник аналітичної психології Карл Густав Юнг і його роль у розвитку психотерапії як науки.
41. Охарактеризувати чотири категорії ролей, які виділив Я.Морено.
42. Дати визначення поняття групова психотерапія, розкрити її мету і завдання групи.
43. Внесок Мелані Кляйн у розвиток дитячої психотерапії.
44. Терапевтичні чинники психодрами (за П.Келлерманом).
45. Розкрити поняття групової психотерапії: групові норми, структура групи, групові ролі, проблема лідерства.
46. Психоаналітик Дональд Віннікот, його погляди і внесок у розвиток дитячої психотерапії.
47. Охарактеризувати напрям психотерапії – «Екзистенційна психотерапія».
48. Розкрити у груповій психотерапії поняття: актуалізація колишнього емоційного досвіду, головні види вербальної комунікації в групі.
49. Карл Роджерс, Вірджинія Ейкслін та їх внесок у розвиток недирективної ігрової терапії.

50. Гуманістичний напрям в психотерапії (клієнт-центрована терапія К.Роджерса).
51. Розкрити процес групової психотерапії (її фази, підфази).
52. Внесок Е. Еріксона у психотерапію як науку.
53. Структура особистості за К. Роджерсом.
54. Розкрити теоретичні основи поведінкової терапії.
55. Значення праць Якоба Морено, Девіда Леві у розвитку психотерапії як науки.
56. Охарактеризувати напрям психотерапії – «Когнітивна психотерапія» (А.Бек).
57. Цілі, вимоги до клієнта та терапевта у поведінковій психотерапії.
58. Розвиток психотерапії як науки на Україні і в Росії у 30-40-ві р. 20 ст.
59. Основні риси когнітивної терапії.
60. Розкрити особливості методика «негативної дії» у поведінковій психотерапії.
61. Науковий статус сучасної психотерапії.
62. Теоретичні основи психоаналізу (Зігмунд Фрейд).
63. Розкрити методики формування поведінки у поведінковій психотерапії.
64. Охарактеризувати ігротерапію як виду психотерапії.
65. Розкрити основні правила психодинамічної психотерапії.
66. Розкрити методики, засновані на принципах позитивного і негативного підкріплення у поведінковій психотерапії.
67. Охарактеризувати тілесно-орієнтований напрям психотерапії.
68. Розкрити основні стадії психоаналізу.
69. Теоретичні основи когнітивної терапії (Джордж Келлі, Піаже, Бек, Альберт Елліс).
70. Охарактеризувати когнітивну психотерапію як один з напрямів сучасного когнітивно-біхевіорального підходу в психотерапії
71. Розкрити базисні техніки: метод вільних асоціацій, аналіз сновідень, інтерпретація, аналізопору, аналіз переносу.
72. Основні правила когнітивної психотерапії.
73. Охарактеризувати екзистенціальну психотерапію як напрям психології. Розкрити різновиди психоаналізу у сучасній психотерапії.
74. Метод «Фіксованої ролі» у когнітивній психотерапії.
75. Охарактеризувати гештальт-терапію як напрям психотерапії.
76. Теоретичні передумови розвитку психодинамічної психотерапії.
77. Розкрити техніки у когнітивній психотерапії.
78. Класифікація видів психотерапії.
79. Дати визначення поняття «Психодинамічна психотерапія».
80. Чинники, що визначають ефективність психотерапії.
81. Охарактеризувати когнітивно-біхевіоральний напрям психотерапії.
82. Розкрити техніки психодинамічної психотерапії.
83. Очікування клієнта у психотерапії.
84. Охарактеризувати психодинамічний напрям психотерапії.
85. Охарактеризувати особистий підхід в психотерапії.
86. Готовність клієнта до співпраці у психотерапії.
87. Охарактеризувати гуманістичний напрям психотерапії.
88. Розкрити погляди теоретиків неофрейдизму, (Карен Хорні, Еріх Фромм, Гарі Саллівен).

89. Специфіка дії конкретних методів психотерапії.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

ЗМ 1			ЗМ 2									ІНДЗ	Всього
П1	П2	П3	П4	П5	П6	П7	П8	П9	П10	П11	П12	15	100
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
ПК – 10			ПК – 15										

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати здачі екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

11. Методичне забезпечення

1. Електронний варіант лекційних та практичних занять.
2. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів.
3. Пакети ККР для перевірки знань студентів.
4. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів.
5. Розробки занять, бесід, запитань, майстер-класів.
6. Презентаційний матеріал.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Александров А. А. Психотерапия : учебное пособие. СПб. : Питер, 2004. 480 с.
2. Бурлачук Л.Ф., Кочарян А.С, Жидко М.Е. Психотерапия : учебник для вузов. – изд. 3-е, исправ. и доп. СПб. : Питер, 2012. 496 с.
3. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика : учеб. пособие для студ. старших курсов психологич. фак. и отд-ний ун-тов. М. : Изд-во «Ин-та психотерапии», 2000. 368 с.
4. Вайнер И. Основы психотерапии. СПб. : Питер, 2002. 288 с.
5. Глива Є. Вступ до психотерапії [текст] : навчальний посібник. Острог : Вид-во «Острозька академія» ; К. : Кондор, 2004. 530 с.
6. Каліна Н.Ф. Психотерапія: підручник. К.: Академвидав, 2010. 280 с.
7. Основы психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 420 с.
8. Пеньковська, Н. М. Основы психологічного консультування в методі позитивної психотерапії : навчально-методичний посібник Тернопіль : Крок, 2014. 268 с.
9. Психотерапевтичний практикум. Класичний психоаналіз / [ред. упоряд. З. С. Карпенко]. Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. Вип. 1. 60 с.
10. Психотерапия : учебник для вузов / Под ред. Б.Д. Карвасарского. – изд. 4-е, исправ. и доп. СПб. : Питер, 2012. 672 с.
11. Слабинский В. Ю. Основы психотерапии. Практическое руководство СПб. : наука и техника, 2008. 464 с. (Мир психологии и психотерапии).
12. Справочник практического психолога : Психотерапия / сост. С.Л. Соловьева. М. : АСТ; СПб.: Сова, 2007. 575 с.
13. Соколова Е.Т. Психотерапия: теория и практика : учебное пособие для студентов высших учебных заведений. изд. 4-е, исправ. и доп. М. : Академия, 2010. 368 с.
14. Федій О. Естетотерапія : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 256 с.

Допоміжна:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии : лекции по введению в психотерапию для врачей, психологов и учителей. М.: Изд-во Института Психотерапии., 2002. 214 с.
2. Александров А.А. Интегративная психотерапия. СПб. : Питер, 2009. 672 с.
3. Базисное руководство по психотерапии / Под ред. А. Хайглиз-Эвертс. СПб. : Речь, 2002. 784 с.
4. Браун Д. Теория и практика семейной психотерапии / Пер. с англ. Мухиной Н.А.- 3-е изд. международное. СПб. : Питер, 2001. 352 с. (Золотой фонд психотерапии).
5. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. СПб. : Питер, 2001. 304 с.

6. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга: психотехники : учеб. пособие. М. : Изд-во "Ось-89", 2000. –224с.
7. Игумнов С.А. Психотерапия детей и подростков. Ростов-на-Дону : Феникс, Минск : МЕТ, 2005. 228 с. (Серия «Психологический практикум»).
8. Игровая терапия как способ решения проблем ребенка : навчально-метод. пос. / пер. Мошинской Л.Р. Москва-Воронеж : НПО «МОДЭК», 2001. 320 с. (Серия «Библиотека психолога»).
9. Когнитивная психотерапия расстройств личности / Под ред. А. Бека, А. Фримена. СПб. : Питер, 2002. 554 с. (Серия “Практикум по психотерапии”).
10. Психотерапевтическая энциклопедия / Под ред. Б.Д. Карвасарского. СПб. : Питер Ком, 1999. –752 с.
11. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. М. : Прогресс, 1996. 478 с.
12. Роджерс К. Клиент-центрированная терапия. М. : Рефл-бук;
13. К.:Ваклер, 1997. 320 с.
14. Рудестам К. Групповая психотерапия (психокоррекционные группы : теория и практика). М., 1990. 368 с.
15. Руководство по телесно-ориентированной психотерапии. СПб. : Речь, 2000. 256 с.
16. Сандомирский М. Психосоматика и телесная психотерапия :практическое руководство. М. : Класс, 2005. 592 с.
17. Терапевтические отношения в психоанализе / Под ред. И. Ю. Романова.М. : Когито-центр, 2002. 236 с.
18. Федоров А.П. Когнитивно- поведенческая психотерапия. СПб. : Сова,2002. –334 с.
19. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции. М. : Наука, 1991. 546 с.
20. Шестопад І. А. Казкотерапія як ефективний метод роботи психотерапевта з дітьми. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, 2020. № 10. С. 143-147.
21. Шострем Э. Терапевтическая психология. М. : ЭКСМО. 2002. 364 с.
22. Эволюция психотерапии: в 4-х т. / Под ред. Дж. Зейг. М.: Класс, 1998. 416 с.
23. Ялом И. Дар психотерапии. М. : Эксмо, 2005. 352 с.
24. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии. – СПб. : Питер,2000. – 640 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklіb.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
3. <http://www.koob.ru/> - електронна бібліотека «Куб».

4. <http://pro.fpsyk.ru/post-name/286/> - федерація психологів-консультантів онлайн.
5. <http://psycholog.com.ua/> - портал професійних психологів України
«У психолога».